

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківська національна академія міського господарства

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи

з курсу

«Історія мистецтв, архітектури й містобудування»

ЕПОХА КЛАСИЦИЗМУ

(для студентів 3 курсу напрям (6.060102) «Архітектура»)

Харків – ХНАМГ – 2011

Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Історія мистецтв, архітектури й містобудування». Розділ «Епоха класицизму» (для студентів 3 курсу напряму 6.060102 «Архітектура») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: О. О. Єрошкіна. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 15 с.

Укладач: канд. арх., доц. О. О.Єрошкіна

Рецензент: канд. арх., доц. О. В. Конопльова

Рекомендовано кафедрою Архітектурного і ландшафтного проектування,
протокол № 13 від 15 березня 2010 р.

Вступ

Методичні вказівки призначено для організації самостійної роботи з вивчення заключної частини базового курсу «Історія мистецтв, архітектури й містобудування» (3 курс, 6 семестр), присвяченого мистецтву, архітектурі й містобудуванню епохи класицизму у Західній Європі (Франція, Англія, Німеччина, Італія), в Україні та Росії. Вказівки містять також стислі настанови з самостійного вивчення рекомендованої фахової літератури.

Інформаційний обсяг дисципліни

Модуль 6. Містобудування, архітектура та мистецтво Франції, Англії, Італії, Німеччини, Росії та України XVIII ст. (1,5 кредиту / 54 год.)

Змістовний модуль (ЗМ) 6.1. Містобудування, архітектура та мистецтво Франції, Англії, Німеччини й мистецтво Італії XVIII ст.

Базові навчальні елементи:

- Містобудування та архітектура у Франції, Англії, Німеччині у XVIII ст.
- Мистецтво Франції, Англії, Німеччини. Творчість провідних майстрів.
- Особливості мистецького розвитку Італії XVIII ст.

Змістовний модуль 6.2. Містобудування, архітектура та мистецтво Росії та України XVIII ст.

- Містобудівні проблеми Москви та Петербурга XVIII ст.
- Архітектура України XVIII ст.
- Архітектура та образотворче мистецтво Росії XVIII ст.

Розподіл часу за модулями й змістовними модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістовні модулі	Всього Кредитів / годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Семінари, ПР	Лабор.	СР
Модуль 6	1,5/54	32			22
ЗМ 6. 1	0,8/30	18			12
ЗМ 6. 2	0,7/24	14			10

Мета самостійної роботи з лекційного курсу

полягає в наступному:

- оволодіння навичками роботи з рекомендованою фаховою літературою;
- надбання цілісного поглибленого уявлення про особливості розвитку мистецтва, архітектури й містобудування визначеної епохи;
- проведення цілеспрямованого пошуку іконографічної інформації за темами реферування й поповнення загально-кафедральної електронної бази даних з дисципліни.

Головною метою самостійної роботи з курсу є поглиблення знань згідно особистих уподобань студентів – відповідно до тематики курсу:

- західноєвропейський класицизм 18 ст.;
- російський класицизм 18 ст.;
- український класицизм 18 ст.

Загальні настанови й рекомендації

В поданій частині курсу «Історія мистецтв, архітектури й містобудування», розрахованого на 32 години лекційних занять, передбачено 22 години самостійної навчальної роботи, яка передбачає:

- вивчення рекомендованої фахової літератури;
- складання комплексних ілюстрованих рефератів за рекомендованими й вільно обраними темами.

Запланована самостійна робота організується у відповідності до плану лекційного курсу й змістовно полягає у складанні ілюстрованих рефератів, що повинні складатися з трьох частин, – за рекомендованою або вільно обраною тематикою, – згідно певному пропонованому висхідному матеріалові.

За способами й формами самостійної роботи реферати можна поділити на такі основні групи:

- аналітика певних архітектурно-містобудівних або мистецьких творів (окремих об'єктів або ансамблів, комплексів тощо) – відповідних авторів (або навіть окремого вибраного автора), які яскраво й виразно експонують архітектурно-містобудівну й художню культуру поданої епохи або створили непересічні теоретичні й художні концепції;
- порівняння творчості різних майстрів з обраного періоду;
- цілеспрямоване вивчення забудови певних населених місць.

Структура, послідовні обсяги й зміст самостійної роботи у відповідності до обсягів й послідовності лекційного курсу Загальні рекомендації з використання фахової літератури й пошуку в Інтернет-мережі

Зміст	Лекції	СР
1	2	3
Змістовний модуль 6.1 (ЗМ 6.1)	18	12
Лекція 1 (Вступна) Загальна характеристика та основні тенденції соціокультурного розвитку Західної Європи XVIII ст. Формування системи Просвітництва та головні її риси. Особливості втілення раціональних ідей в архітектурі класицизму. Періодизація мистецького розвитку.	2	
Самостійна робота: Ознайомлення з пропонованими темами реферативної роботи, добір та уточнення тематики рефератів. Вивчення фахової літератури. [1, 2, 21, 39]		1
Лекція 2. Містобудування у Франції XVIII ст. Особливості застосування прийомів класицизму. Головні містобудівні комплекси та ансамблі Парижу та окремих французьких міст. Творчість провідного майстра містобудування Габріеля. Особливості художньої мови класицизму на прикладі ансамблю майдану Людовіка XV.	2	
Склад самостійної роботи: вибір та затвердження тем до реферування за першим змістовним модулем. Вивчення рекомендованої літератури: 1, 2, 3, 21, 39 (див. список «Література»).		2

1	2	3
<p>Лекція 3. Архітектура Франції XVIII ст. Особливості архітектурної естетики французького класицизму. Виникнення й особливості нового естетичного підходу. Перші споруди класицистичного напрямку. Творчість провідних майстрів. Особливості художньо-композиційних прийомів Ж. Ж. Суффло та Ж. Гондуена.</p>	2	
<p>Склад самостійної роботи: Затвердження теми першої частини комплексного реферату. Вивчення рекомендованої літератури: 1, 2, 5, 11, 21, 30, 39, 44, 50, 51. Ключові слова до Інтернет-пошуку: Ж. Ж. Суффло (Soufflot), Ж. Гондуен (Gondoin).</p>		2
<p>Лекція 4. Концептуальна творчість теоретиків та ідеологів французького архітектурного класицизму Творчість К.-Н. Леду. Особливості художньої мови архітектора. Визначні роботи майстра. Новаторські ідеї. Творчість Е. Ф. Булле. Формування раціонального напрямку архітектури.</p>	2	
<p>Склад самостійної роботи: Опрацювання першої частини реферату та вивчення рекомендованої літератури: 2, 11, 30, 39, 44. Ключові слова до Інтернет-пошуку: «Паперова архітектура» («Бумажная архітектура»), «Архітектура, що промовляє» («Говорящая архітектура»), Ledoux C.-N. Boullées E.-F.</p>		2
<p>Лекція 5. Французьке образотворче мистецтво XVIII ст. Особливості образотворчого розвитку епохи. Формування стилю рококо. Творчість майстра «галантних свят» А. Ватто. Майстер придворного мистецтва Фр. Буше. Творчість Ж. О. Фрагонара. Реалістичний напрям французького мистецтва. Творчість Ж.-Б. С. Шардена. Сентиментально-моралізуюча тенденція в живописі Ж.-Б. Греза.</p>	2	
<p>Склад самостійної роботи: Опрацювання першої частини комплексного реферату та вивчення рекомендованої літератури: 8, 10, 15, 16, 28, 30. Ключові слова до Інтернет-пошуку: Жак Огюст Фрагонар, Жан-Батист Шарден, Франсуа Буше, Антуан Ватто.</p>		2
<p>Лекція 6. Англійське містобудування та архітектура XVII - XVIII століть Особливості містобудівної реконструкції. Паладіанська течія в архітектурі Англії. Особливості англійської містобудівної культури. Приклади регулярних міських плануваль. Творчість Кр. Рена – головного представника англійського класицизму другої половини XVII ст. Творчість найвпливовіших зодчих І. Джонса. та Р. Адама.</p>	2	
<p>Склад самостійної роботи: опрацювання першої частини реферату та вивчення рекомендованої літератури: 1, 2, 5, 8, 21, 52. Ключові слова до пошуку: Палладіо А. (Palladio A.), палладіанство (Palladianism), Ініго Джонс (Jones I.), Роберт Адам (Adam R.).</p>		1
<p>Лекція 7. Англійське образотворче мистецтво XVIII ст. Місце англійської школи живопису в Європі. Творчість майстра реалістичного живопису В. Хогарта. Дж. Рейнолдс як найвизначніший представник англійського живопису другої половини XVIII ст. Особливості портретного та пейзажного живопису Т. Генсборо.</p>	2	1
<p>Склад самостійної роботи: опрацювання першої частини реферату та вивчення рекомендованої літератури: 8, 35, 39, 40, 44. Ключові слова до пошуку: Вільям Хогарт (Hogarth) Томас Гейнсборо (Heinsboro).</p>		

1	2	3
<p>Лекція 8. Архітектура та мистецтво Італії XVIII ст. Особливості архітектурно-мистецького розвитку. Стилiстика італійської архітектури першої половини XVIII ст. Творчість Ф. Ковара та Л. Ванвітеллі. Найзначніші римські споруди. Розвиток венеціанської школи живопису. Монументально-декоративна та станкова творчість Дж. Б. Тьєполо. Побутова тематика у творчості П. Лонгі. Пейзажний живопис Фр. Гварді.</p>	2	1
<p>Склад самостійної роботи: Опрацювання першої частини реферату та вивчення рекомендованої літератури: 1, 2, 5, 8, 23, 39, 49. Ключові слова до пошуку: «Венеціанська школа».</p>		
<p>Лекція 9. Архітектура, містобудування та образотворче мистецтво Німеччини XVIII ст. Особливості розвитку містобудування й художньої культури. Архітектура м. Дрездена на прикладі творчості М. Д. Пеппельмана. Видатний майстер берлінської архітектури А. Шліхтер. Перший майстер берлінського класицизму К. Гонтардт. Мистецька творчість Й.-І. Вінкельмана. Визначні твори майстра німецького класицизму А. Р. Менгс.</p>	2	
<p>Склад самостійної роботи: Завершення опрацювання першої частини реферату та вивчення рекомендованої літератури: 1, 2, 5, 8, 23, 24, 33, 36, 38. Ключові слова до пошуку в Інтернеті: М. Д. Пеппельман (Pöppelman), К.-Ф. Шинкель (К. – F. Schinkel), Й. І. Вінкельман (Winkelmann), А. Р. Менгс (A. R. Mengs).</p>		1
Змістовний модуль 6.2 (ЗМ 6.2)	10	10
<p>Лекція 10. Архітектурно - містобудівний розвиток Санкт-Петербургу до середини XVIII ст. Особливості містобудівної культури. Перший етап створення нової столиці Росії. Регулярні плани початку історії міста і 1730-1750 років. Діяльність Комісії строєній. Творчість Д. Трезині, – основні споруди й творчий метод майстра.</p>	2	2
<p>Склад самостійної роботи: Вибір та затвердження теми реферату за другим змістовним модулем. Вивчення рекомендованої літератури: 1, 2, 5, 6, 21, 23, 24, 33, 36, 38. Ключові слова до пошуку в Інтернеті: Доминико Трезині (Tresini), Жермен Боффран (Bouffrand).</p>		
<p>Лекція 11. Архітектура Москви XVIII ст. Особливості містобудівного розвитку у порівнянні з Петербургом. Реконструкція Москви. Нові архітектурні споруди. План Москви 1739 р. (план Мічурина). Садибне будівництво у «першій столиці». Творчість провідних майстрів класицизму.</p>	2	1
<p>Склад самостійної роботи Складання другої частини комплексного реферату, вивчення рекомендованої літератури: 1, 2, 5, 6, 21, 33, 34, ... 41, 42, ...</p>		
<p>Лекція 12. Українська архітектура XVIII ст. Архітектура Східної України. Особливості регіону. Головні архітектурні пам'ятки. Класицизм у сакральному зодстві Слобожанщини. Особливості архітектури Західної України.</p>	2	
<p>Склад самостійної роботи: опрацювання другої частини комплексного реферату та вивчення рекомендованої літератури: 3, 46.</p>		2

1	2	3
<p align="center">Лекція 13. Творчість провідних майстрів російської архітектури XVIII ст.</p> <p>Заснування московської школи російського класицизму. Творчість Баженова: проект Кремлівського палацу. Творчість М. Ф. Казакова: особливості творчого підходу та основні роботи. Творчість Стасова. Стилїстика високого класицизму у роботах майстра.</p>	2	
<p>Склад самостійної роботи: Вивчення рекомендованої літератури: 2, 6, 31, 36, 39, 41, 42, 47, 48. Ключові слова, терміни й поняття до пошуку в Інтернеті: російський класицизм Михайло Казаков, Василь Баженов. Завершення роботи над комплексним рефератом.</p>		2
<p align="center">Лекція 14. Російське образотворче мистецтво XVIII ст.</p> <p>Особливості російської школи живопису. Творчість Ф. С. Рокотова, відмінні риси російського портрету. Творчість Д. Г. Левицького, В. Л. Боровиковського.</p>	2	
<p align="center">Склад самостійної роботи:</p> <p>Завершення роботи над комплексним рефератом за обраними темами та з рекомендованою літературою: 15, 17, 26, 27, 37. Ключові слова до пошуку: Федір Рокотов, Дмитро Левицький, Володимир Боровиковський.</p>		1
<p align="center">Лекція 15. Синтез мистецтв в російському класицизмі XVIII ст.</p> <p>Розвиток пластичних мистецтв в російській архітектурі й художній культурі. Творчість Ф. Шубіна та інших видатних скульпторів.</p>	2	
<p align="center">Склад самостійної роботи:</p> <p>завершення опрацювання рефератів та вивчення рекомендаційної літератури: 9, 17, 21, 25, 26, 34, 41, 47, 48.</p>		
<p align="center">Лекція 16 (Заключна)</p> <p>Підсумки мистецького й архітектурно-містобудівного розвитку епохи класицизму, перехідного склад самостійної роботи: – від бароко до історизму – «еклектики» – періоду в розвитку художньої культури. Значення класицистичного напрямку архітектури для подальшого розвитку художньої культури. Неокласицизм XX ст. та раціоналістичні архітектурно-мистецькі течії.</p>	2	
<p align="center">Склад самостійної роботи</p> <p>Завершення роботи з рекомендаційною літературою: 20, 21. Ключові слова до пошуку в Інтернеті «неокласицизм» «раціоналізм архітектурний» Захист рефератів за обраними темами.</p>		1

Загальна послідовність виконання індивідуальної самостійної роботи Організаційно-методичні рекомендації з виконання реферату

Комплексний реферат виконується у відповідності до структури й послідовності викладання курсу й повинен, таким чином, включити до себе матеріали за тематикою усіх змістовних модулів лекційного курсу. Реферативна робота виконується у наступній послідовності:

1. Уточнення з лектором теми кожного розділу комплексного реферату на початку лекційної роботи з чергового змістовного модулю.
2. Складання й затвердження плану реферативної роботи за узгодженням з лектором на основі:
  - визначення тематики й мети самостійної індивідуальної роботи;
  - визначення ключових слів до пошуку в літературі й інформаційних мережах;

- роботи з фаховою рекомендованою літературою;
  - в разі необхідності – пошуку додаткової літератури, що не увійшла до рекомендованих списків.
3. Виконання реферату відповідно послідовності викладання курсу.
  4. Захист реферату підчас колективних обговорень – за підсумками самостійної роботи з кожного змістовного модуля.

Орієнтовний план та обсяги комплексного реферату

Пропонований до виконання реферат повинен складатися з наступних принципових частин:

Вступ

- зі стислими поясненнями щодо вибору саме заявлених тем, ступеню їх актуальності; визначенням меж реферативної роботи у просторі й часі культури поданої епохи тощо.

Головні змістовні частини у відповідності з пропонованою тематикою

1. Західноєвропейський класицизм 18 ст. – до 10 стор.
(з обраними ілюстраціями)
2. Український класицизм 18 ст. – до 10 стор.
(з обраними ілюстраціями;
3. Російський класицизм 18 ст. – до 10 стор.
(з обраними ілюстраціями;

Обрані ілюстрації повинні мати відповідні підписи й пояснення (коментарі) й складати певний послідовний відеоряд. Якщо автор реферату використовує запозичені (ілюстративні або текстові) матеріали, він повинен *чітко виділяти лапками цитовані елементи запозиченого тексту*, а також робити відповідні посилання на адреси й походження запозичених ілюстративних (між іншими й проектних) матеріалів, – з визначенням авторів і точних назв проектів, місця й часу публікації запозичених текстів (номерів часописів, авторів і назв, видавництва тощо).

Резюме (висновки)

- стислі висновки за підсумками реферативної роботи слід оформлювати у заключному абзаці текстової форми кожної частини реферату (з довжиною підсумовуючого тексту у 10-15 рядків), з перерахуванням основних пунктів – підсумків та виділенням ключових слів й основних змістовних понять.

Список використаних джерел й проектних матеріалів,

Перелік Інтернет-адрес

Обов'язковий ілюстрований додаток

у вигляді запису на електронних носіях (CD-RW, VCD), що включає усю іконографічну інформацію, яку студент здатний був відшукати й відсканувати, або сфотографувати, або запозичити у мережі тощо. Усі ілюстративні файли повинні супроводжуватися відповідними підписами щодо визначення авторів,

часу створення, населеного місця (або міста) й іншими стислими коментарями. Диск повинен був відповідно надписаний, – з зазначенням тематики реферату й автора-виконавця і вміщуватися у жорсткому «слімі» («боксі») для забезпечення умов тривалого зберігання.

Безпосереднє складання реферату

починається, – після погодження й затвердження лектором тематики реферативної роботи, – з вивчення рекомендованої літератури (див. повний список у поданих методичних вказівках) й продовжується протягом лекційної роботи з певних змістовних модулів.

Рекомендації й настанови з самостійного вивчення фахової літератури

Для пошуку рекомендованої й додаткової літератури з виконання рефератів рекомендовано, окрім Академічної бібліотеки й відкритих фондів колекції О. Ю. Лейбфрейда музею Містобудування ХНАМГ, використовувати наступні фонди:

- бібліотеки Харківської організації Національної Спілки архітекторів України;
- міської бібліотеки ім. Короленка;
- бібліотеки Харківського Університету культури;
- бібліотеки Харківської Академії дизайну та мистецтв.

Захист реферативної роботи

відбувається на проміжних й підсумкових семінарських заняттях з курсу, у вигляді біжучого й фінального обговорення підсумків самостійної роботи. Підсумки реферативної роботи зараховуються до загального залікового кредиту, кращі роботи рекомендуються до виступу з ними на студентських наукових конференціях.

Додатки:

Орієнтовний список тем рефератів

1. Жак Анж. Габріель як основоположник французького класицизму.
2. Майдан Згоди у Парижі як провідний твір містобудування французького класицизму.
3. Особливості французького класицизму в провідних творах Жака Жермена Суффло.
4. Клод Ніколя Леду та Етьєн Луї Булле як представники раціоналістичної галузі французького класицизму.
5. «Паперова архітектура» (архітектурно-містобудівні фантазії та «футурологія») як виразний жанр класицизму (на прикладі певних творів Леду і Булле).
6. Творчість Вільяма Хогарта на фоні англійської художньої культури.
7. Творчість найбільшого майстра англійського живопису другої половини XVIII ст. Джозуа Рейнольдса.
8. Особливості живописної творчості Томаса Гейнсборо на тлі англійської школи живопису XVIII ст.
9. Творчість А. Ватто – майстра «галантних святкувань».
10. Різноманіття творчості Франсуа Буше – «першого художника короля» (на прикладі певних творів).

11. Розвиток жанрового живопису та натюрморту в творчості Ж. Шардена (на прикладі певних творів).
12. Творчість Жана Оноре Фрагонара як яскравого представника французького рококо.
13. Особливості архітектурних досягнень Кристофера Рена як найбільшого представника архітектурного класицизму другої половини XVII ст.
14. Найвиразніші твори класицизму в англійському містобудуванні XVIII ст. (на прикладі певних ансамблів).
15. Ансамбль «Цвінгера» як найяскравіший зразок архітектури та містобудування дрезденського бароко.
16. Актуальне різноманіття творчості К. Ф. Шинкеля як провідного майстра німецького класицизму; новаторські ідеї майстра (на прикладі певних творів).
17. Вклад Д. Трезіні до формування архітектурно-містобудівного ансамблю Санкт-Петербурга (на прикладі певних творів).
18. Порівняльні особливості архітектури Східної та Західної України XVIII ст. (на прикладі певних пам'яток).
19. В. І. Баженов як основоположник московського класицизму (на прикладі певних творів).
20. Архітектурний ансамбль Великого Кремлівського палацу в Москві як програмова робота В. І. Баженова.
21. Пашків Дім як ключова будівля московського класицизму. Головні прийоми її просторового вирішення.
22. М. Ф. Казаков як майстер московського класицизму (на прикладі певних творів).
23. Яскраві особливості творчості Ф. С. Рокотова – видатного російського портретиста XVIII ст. (на прикладі певних творів художника).
24. Індивідуальні характеристики портретної творчості В. Л. Боровиковського (на прикладі певних творів).
25. Вклад В. Стасова у формування класицистичної забудови Санкт-Петербурга (на прикладі певних творів майстра).
26. Особливості скульптурної пластики Ф. Шубіна на тлі художньої культури XVIII ст. (на прикладі певних творів).

Реферат у структурі залікового кредиту:

Види та засоби контролю	Розподіл балів
Модуль 6. Поточний контроль зі змістовних модулів	
ЗМ 6.1 Тест-контрольна	20%
ЗМ 6.2 Тест-контрольна	20%
Ілюстрований реферат	25%
Підсумковий контроль з модулю 6. Екзамен	35%
Всього за модулем	100%

Список контрольних запитань з тестового контролю

Контрольні запитання до лекції 1

1. Яку роль у відродженні класицистичних рис архітектури й мистецтва відіграла філософія й ідеологія Просвітництва?
2. Які головні риси в ідеалі людини періоду класицизму виходять на перший план?
3. Визначити мислителів Доби Просвіти, що відіграли активну роль у створенні ідеології нового класицизму.
4. Яку роль у підтримці й пропаганді класицистичних напрямів відіграла праця Й. Й. Вінкельмана «Історія мистецтва давнини»?
5. Схарактеризуйте художні напрями, супутні класицизмові в європейському образотворчому мистецтві.

Контрольні запитання до лекції 2

1. Назвати головні класицистичні риси, що втілює містобудівний ансамбль в Нансі?
2. Яку містобудівну роль відіграв конкурс на планування й забудову майдану Людовіка XV в Парижі? В чому полягають унікальні особливості його містобудівного вирішення за проектом архітектора Габріеля?
3. Які перспективні риси міської реконструкції Парижа відбилися у плані Комісії художників?
4. В чому полягає значення відродження архітектором Леду жанру проектів ідеального міста?
5. Які зміни надійшли з класицизмом в галузь паркового мистецтва?

Контрольні запитання до лекції 3

1. Які послідовні етапи розвитку класицизму у Франції простежуються протягом XVIII – на початку XIX ст.?
2. Які нові класицистичні риси сакральної споруди втілилися у храмі Св. Женев'єви, створенім за проектом архітектора Суффло?
3. Назвати головні будівлі Парижу XVIII - початку XIX ст., в яких відбилося устремління до відтворення античних зразків.
4. Які особливості архітектури доби пізнього класицизму (ампіру) характеризують забудову Парижу?

Порівняти засадничі риси раннього й пізнього класицизму у Франції.

Контрольні запитання до лекції 4

1. Який новий напрям розвитку архітектурної експонує «паперова архітектура» Леду й Булле? Які головні риси графічної виразності характерні для неї?
2. Визначити головні риси «промовистої архітектури» К.-Н. Леду.
3. Назвати спільні й відмінні з класицизмом риси у творчості арх. К.-Н. Леду (на прикладі проекту м. Шо, паризьких митних застав, театру в Безансоні).
4. Яке значення для розвитку класицистичних мистецтв мали проекти «паперової архітектури» на зразок «Ньютоніуму» Е. Л. Булле?
5. Яким чином експонуються символічні значення мовою іконографії у проектах Леду?

Контрольні запитання до лекції 5

1. Які головні напрями виходять на сцену французького образотворчого мистецтва з надходженням класицизму?
2. Схарактеризувати риси сентименталізму у творчості Ж. Б. Греза.
3. Визначити реалістичні риси у натюрмортах та жанрових сценах Ж. Шардена.
4. Які риси живописної творчості А. Ватто та Ф. Буше є визначальними для образотворчого мистецтва Франції?
5. Визначити принципові риси живописної манери О. Фрагонара.

Контрольні запитання до лекції 6

1. Які риси ідеології містобудівної реконструкції було запозичено в А. Палладіо майстрами англійського класицизму?
2. Визначити риси палладіанства в реконструкції м. Бата за проектом архітектора Вуда.
3. В чому полягає значення принципу «трьох хвилястих рухів» у реформуванні паркового мистецтва XVIII ст.?
4. Схарактеризувати особливості творчої манери К. Рена на прикладі головних його творів.
5. Яке значення творчості архітектора Адама для розвитку класицизму в Англії та за її межами?

Контрольні запитання до лекції 7

1. Яким чином риси критичного реалізму позначено у творчості В. Хогарта?
2. Визначити витoki школи англійського живопису на фоні європейських образотворчих традицій.
3. Які особливості новонародженої національної живописної школи відбито у творчості Д. Рейнолдса й Т. Гейнсборо?
4. Визначити головні жанрові різновиди англійського портретного живопису.
5. Як позначилися на Творчості Гейнсборо традиції голландського живопису?

Контрольні запитання до лекції 8

1. Визначити особливості творчості найвідоміших римських й туринських архітекторів 18 ст.
2. Яке значення для поширення ідей класицизму в Європі мала графічна творчість Д. Б. Піранезі?
3. Які особливості жанру *ведута* відбито у творчості Каналетто й Гварді?
4. Визначити характерні риси монументального живопису пізнього бароко у творчості Д. Б. Тьєполо.
5. Які нові центри італійського живопису отримують найбільший розвиток у 18 ст.?

Контрольні запитання до лекції 9

1. Якими архітектурно-містобудівними досягненнями позначений розвиток Берліна у 18 ст.?
2. Порівняти творчий внесок до формування центру Берліну арх. А. Шлютера й К. Лангханса.
3. Які раціоналістичні риси позначено у класицистичній спадщині К.-Ф. Шинкеля, – зокрема, – у споруді Будівельної академії в Берліні?
4. Визначити головні архітектурно-стилістичні ідеї пізнього періоду творчості К.-Ф. Шинкеля.
5. Як риси класицизму позначилися у творчості А. Р. Менгса? В чому полягає головна відмінність живописного методу цього художника порівняно з бароковою системою живопису?

Контрольні запитання до лекції 10

1. Визначити головні етапи початкового містобудівного розвитку Санкт-Петербургу.
2. Порівняти погляди на планувальний розвиток Петербургу архітекторів Леблонна й Трезіні.
3. Які підсумки для розвитку Санкт-Петербургу мала діяльність Комісії, очолюваної арх. Єропкіним?
4. Порівняти суттєві риси творчості архітекторів Трезіні й Зарудного на прикладі архітектурного вирішення Меншикової башти в Москві та Петропавлівського собору в Санкт-Петербурзі.
5. Яке значення для розвитку російського регулярного містобудування мало впровадження «зразкових» проектів?

Контрольні запитання до лекції 11

1. Визначити особливості містобудівного розвитку Москви протягом середини й другої половини 18 ст. В чому полягала відмінність містобудівного розвитку Москви порівняно з Петербургом?
2. Які головні риси й завдання мав план Москви, розроблений під керівництвом І. Ф. Мічуріна?
3. Визначити спільні риси у творчості І. П. Зарудного та Д. В. Ухтомського.
4. Які особливості розвитку російської професійної архітектурної школи позначено діяльністю московських архітекторів середини 18 ст.?

Контрольні запитання до лекції 12

1. Визначити спільні й відмінні риси архітектури Слобожанщини й Гетьманщини 18 ст..
2. Які основні типи храмів часів класицизму отримують поширення у Слобожанщині?

Визначити головні риси кожного типу.

1. Яке значення для розвитку професійної архітектурної культури у Слобожанщині мала епоха класицизму?
2. Визначити особливості містобудівного розвитку Західної України зазначеного періоду.
5. Визначити головні регулярні планувальні системи генпланів слобожанських міст, наданих у XVIII ст.

Контрольні запитання до лекції 13

1. Визначити головні риси раннього московського класицизму на прикладі архітектурно-містобудівного вирішення Пашкова дому. Які риси західноєвропейського класицизму творчо опрацював архітектор Баженов?
2. Порівняти проектні пропозиції з архітектурного вирішення Великого Кремлівського палацу архітекторів Баженова, Казакова й Стасова.
3. Які риси притаманні будівлям «казаковської» Москви?
4. Визначити риси московського класицизму у творчості В. П. Стасова.

Контрольні запитання до лекції 14

1. Визначити головні риси розвитку національної школи російського живопису протягом 18 ст.
2. Які головні особливості періоду становлення школи російського живопису притаманні творчості Ф. С. Рокотова? Які композиційні прийоми характерні для художника?
3. Порівняти особливі риси національної школи російського та українського живопису у творчості Боровиковського й Левицького.
4. Які жанрові різновиди розвиваються в російському живописі протягом другої половини 18 ст.?

Контрольні запитання до лекції 15

1. Визначити головні особливості синтезу мистецтв у художній культурі російського класицизму. Яке місце скульптури в системі пластичних мистецтв доби російського класицизму?
2. Які риси художнього мистецтва російської скульптури епохи класицизму сприяли створенню ефекту пластичного синтезу?
3. Визначити роль творчості Ф. Шубіна у становленні школи російської портретної скульптури. Який жанровий діапазон скульптора у галузі портретної скульптури?

Контрольні запитання до лекції 16

1. Визначити головне значення підсумкових досягнень класицистичної епохи для художнього розвитку наступних часів.
2. Які основоположні риси естетики класицизму й досі зберігають практичне значення?

ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Бунин А. В., Саваренская Т. Ф. История градостроительного искусства в двух томах. – М.: Стройиздат, 1979.
2. Всеобщая история архитектуры в 12 тт., тт. 6, 7. – М.: Стройиздат, 1968, 1972.
3. Історія української архітектури / За ред. В. Тимофієнка. – К.: Техніка, 2003.
4. Иконников А. В. Тысяча лет русской архитектуры. – М.: Искусство, 1990.

Додаткові (допоміжна у складанні рефератів)

5. Саваренская Т. Ф., Швидковский Д. О., Петров Ф. А. История градостроительного искусства. – М.: Стройиздат, 1989.
6. Пилявский В. И., Тиц А. А., Ушаков Ю. С. История русской архитектуры. – Л.: Стройиздат, 1984.
7. Сталькова Я., Пехар И. Тысячелетнее развитие архитектуры. – М.: Стройиздат, 1984.
8. История искусства зарубежных стран. – В трёх тт., т. 3. – М.: Искусство, 1985.
9. Алленов М. Русское искусство XVIII - начала XX в. в. – М.: 2000.
10. Алпатов М. Этюды по истории западноевропейского искусства. – М.: Искусство, 1963.
11. Аркин Д. Е. Архитектура эпохи французской буржуазной революции. – М.: 1940.
12. Асеев Ю. С. Шедевры мировой архитектуры. – К.: Рад. Школа, 1982.
13. Бенуа Ф. Искусство Франции эпохи Революции и Первой империи. 1773-1814. – М.-Л.: 1940.
14. Виппер Б. Р. Архитектура русского барокко. – М.: Стройиздат, 1978.
15. Мастера искусства об искусстве, – в семи т. т., т. 3-й. – М.: Искусство, 1967.
16. Ренесанс, барокко, классицизм: Проблемы стилей в западноевропейском искусстве 15-17 в. в. – М.: Искусство, 1968.
17. Валицкая А. П. Русская эстетика XVIII ст. – М.: Искусство, 1983.
18. Винкельман И. И. История искусства древности // Мале сочинения. – СПб.: 2000.
19. Власюк А. П. и др. А. А. Казаков. – М.: Госстройиздат, 1957.
20. Глазычев В. Л. Эволюция творчества в архитектуре. – М.: Стройиздат, 1986.
21. Даниэль С. Европейский классицизм. – СПб.: Азбука – классика, 2003.
22. Денисов Ю. П., Петров А. Н. Зодчий Растрелли. – Л.: Стройиздат, 1963.
23. Дьяков Л. А. Джованни-Баттиста Пиранези. – М.: Изобразит. иск-во, 1980.
24. Евсина Н. А. Архитектурная теория в России XVIII в. – М.: Наука, 1975.
25. Евсина Г. А. Архитектурная теория в России второй пол. XVIII - начала XIX в. в. – М.: Наука, 1985.
26. История русского искусства / Под. ред. И. Грабаря. – Том VIII. – М.: 1954-1963.
27. Ковалевская Н. Н. История русского искусства XVIII в. – М.: Искусство, 1962.
28. Кожина Е. Ф. Искусство Франции XVIII в. – Л.: Искусство, 1971.
29. Краснобаев Б. Н. Очерты истории русской культуры XVIII в. – М.: Просвещение, 1987.
30. Леврон Ж. Лучшие произведения французских зодчих. – М.: Стройиздат, 1986.
31. Мезенцева И. А. Искусство Германии XV-XVIII веков. – Л.: Искусство, 1980.
32. Михайлов А. К. Баженов. – М.: Госстройиздат, 1951.
33. Михайлов А. К. Архитектор Д. В. Ухтомский и его школа. – М.: Госстройиздат, 1954.

34. Москва. Пам'ятники архітектури XVIII – першої третини XIX в. в. (В двох т. т.) – М.: Искусство, 1975.
35. Некрасова Н. А. Томас Гейнсборо. – М.: Изобразит. иск-во, 1990.
36. Ожегов С. С. Типове и повторне будівництво в Росії XVIII – XIX в. в. – М.: Стройиздат, 1984, 1987.
37. Очерти ршсійської культури XVIII в. / Под. ред. Б. А. Рибокова, ч. 1-я. – М.: Наука, 1985.
38. Овсянников Ю. Доминико Трезини. – Л.: Искусство, 1981.
39. Пам'ятники мирового искусства, вип. 6-й: Европейское искусство XVIII - XIX в. в. – М.: Искусство, 1975.
40. Певзнер Н. Английское в английском искусстве. – СПб.: Азбука - классика, 2004.
41. Пигалев В. Баженов. – М.: Молода гвардія, 1980.
42. Пилявский В. И. Архітектор Стасов. – Л.: Стройиздат, 1962.
43. Турчин В. С. Эпоха романтизму в Росії. – М.: Искусство, 1981.
44. Якимович А. Новое время. Искусство и культура XVII-XVIII веков. – СПб.: Азбука - классика, 2004.
45. Захаров О. Н. Архитектурні панорами невьських берегів. – Л.: Стройиздат, 1984.
46. Кодін В., Єрошкіна О. Храмы Слобожанщини. Формування традицій православного культового зодчества. – Харків: 2000.
47. Лихачёв Д. С. Поэзия садів. – М.: Наука, 1982.
48. В окрестностях Москвы. – М.: Искусство, 1984.
49. Искусство Италии (в двох томах), т. 2-й. – М.: Прогрес, 1990.
50. История европейского искусствознания. (От античності до кінця 18 ст.) – М.: Наука, 1963.
51. История европейского искусствознания. (Первая половина 19 в.) – М.: Наука, 1965.
52. Кидсон П. и др. История английской архітектури. – М.: ЦПГ, 2003.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до самостійної роботи
з курсу

**«Історія мистецтв, архітектури й містобудування»
Епоха класицизму**

(для студентів 3 курсу напрямку 6.060102 «Архітектура»)

Укладач: **Єрошкіна** Олена Олександрівна

Редактор: *М. З. Аляб'єв*

Комп'ютерне верстання: *К. А. Алексанян*

План 2010, поз. 27 М

Підп. до друку 26.07.2010 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум.-друк. арк. 0,9

Зам. №

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.